

Konkurencyjność i stabilny rozwój Polski – jak je wzmocnić?

PROF. MIROSŁAW CZEKAJ
Prezes Zarządu, Bank Gospodarstwa Krajowego

Polska, podobnie jak cała Europa, mierzy się z szeregiem wyzwań związanych z gospodarczo-politycznymi trendami globalnymi. Do najważniejszych z nich należy budowanie odporności klimatycznej oraz związany z nią rozwój technologii produkcji i magazynowania czystej energii. Kolejnym obszarem wpływającym na sytuację Polski jest rosnąca rywalizacja między mocarstwami militarnymi, będąca katalizatorem coraz bardziej zaciętej konkurencji gospodarczej. Dodatkowymi problemami dla stabilności rozwoju są: zapaść demograficzna i wzmożone ruchy migracyjne. Jak odpowiedzieć na te wyzwania? W co zainwestować? Jakie zadania ma do spełnienia Bank Gospodarstwa Krajowego?

Energetyka

W obszarze transformacji energetycznej Polska nie znajduje się na najlepszej pozycji. Wciąż ponad 60% naszej produkcji energii opiera się na węglu kamiennym i brunatnym. Mamy wprawdzie ambitne plany ograniczenia do 2030 r. jego udziału w energetyce do 35%, jednak aby osiągnąć założony cel, musimy zintensyfikować inwestycje i dalej skutecznie wykorzystywać fundusze europejskie. Udana transformacja przyniesie poprawę dostępności i obniżenie cen energii. Kluczowymi obszarami inwestycyjnymi dla transformacji

energetycznej są: szeroko pojęta infrastruktura odnawialnych źródeł energii oraz infrastruktura związana z zero- i niskoemisyjnym transportem.

Wielkim wyzwaniem jest nasza sieć elektroenergetyczna. Ponad 65% linii wysokiego napięcia ma więcej niż 30 lat, co czyni je mało elastycznymi. Powoduje to, że sieci przesyłowe mają problem nie tylko z efektywnym wykorzystaniem energii z OZE, ale też z podłączaniem nowych mocy wytwórczych. Dlatego zarówno dalszy rozwój mocy OZE, jak i przyszła budowa elektrowni jądrowej wymagają kompleksowej modernizacji sieci. Szacuje się, że tylko do 2030 r. potrzeby inwestycyjne w obszarze sieci energetycznych wyniosą ok. 25 mld euro¹. Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK) odegra w tym procesie istotną rolę – jako

Szacuje się, że tylko do 2030 r. potrzeby inwestycyjne w obszarze sieci energetycznych wyniosą ok. 25 mld euro. Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK) odegra w tym procesie istotną rolę – jako czynnik stabilizujący struktury finansowania.

¹ Polska Ścieżka Transformacji Energetycznej, Polski Komitet Energii Elektrycznej, EY, Warszawa 2022.

czynnik stabilizujący struktury finansowania. Konieczny jest też rozwój magazynów energii i cyfrowych systemów inteligentnego zarządzania produkowaną energią.

Nowoczesne technologie

Jednym z wyznaczników konkurencyjności jest innowacyjność gospodarki. Niestety Europa w technologicznym wyścigu traci dystans w stosunku do USA czy Chin. Raport Mario Draghiego² wskazuje jednoznacznie, że Chiny zdominowały istotną część technologii oraz produkcji związanych z transformacją energetyczną. Państwo Środka wytwarza 40% pomp ciepła i 90% falowników fotowoltaicznych. Z kolei w dziedzinie technologii cyfrowych prym wiodą Stany Zjednoczone. W rankingu Reutersa w gronie 100 największych firm technologicznych znalazło się: 45 podmiotów amerykańskich, po 13 przedsiębiorstw z Japonii i Tajwanu oraz zaledwie 11 firm z Unii Europejskiej. W globalnej gospodarce Europa liczy się jedynie w produkcji związanej z energetyką *offshore* oraz autami elektrycznymi, choć i w tych segmentach Unia wytwarza mniej niż Chiny.

Chcąc wzmocnić konkurencyjność swojej gospodarki, powinniśmy budować własne zdolności w dziedzinie technologii przyszłości, opierając się na dwóch filarach. Pierwszy to przyciąganie inwestycji zagranicznych w obszarach, w których tworzenie własnego *know-how* nie jest w najbliższym czasie możliwe, bądź nie opłaca się ekonomicznie. Chodzi np. o: sektor aut elektrycznych, technologie jądrowe, półprzewodniki oraz część technologii militarnych i podwójnego

zastosowania. Projekty takie powinny mieć jednak silny komponent „transferu technologicznego”, tak aby w dłuższym okresie zapewnić Polsce kompetencje niezbędne do potencjalnego, samodzielnego zaistnienia na tych rynkach.

Drugi filar to opracowywanie własnych technologii, szczególnie w sektorach, których rozwój nie wiąże się ze znacznymi nakładami kapitałowymi i nie musi być budowany w oparciu o wieloletnie doświadczenie produkcyjne. Mogą do nich należeć, np. budowa oprogramowania dla sztucznej inteligencji czy produkty biotechnologiczne i nanotechnologiczne. Polskie przedsiębiorstwa działające w tych dziedzinach mają potencjał do szybkiego wzrostu i wejścia na rynki zagraniczne.

Rolą BGK (jako banku rozwoju) będzie dokładanie przysłowiowej pierwszej lub ostatniej złotówki, tak żeby podnieść bankowalność tego typu projektów. BGK może też w miarę możliwości i we współpracy z partnerami, takimi jak Europejski Fundusz Inwestycyjny (EFI), wspomagać innowacyjne spółki technologiczne poprzez wejścia kapitałowe. Będziemy także nadal wspierać rozwój i ekspansję polskich firm, które już odnoszą sukcesy w wymiarze regionalnym w sektorach technologicznych i tradycyjnych, takich jak sektor spożywczy czy niektóre sektory usługowe,

Chcąc wzmocnić konkurencyjność gospodarki, powinniśmy, po pierwsze – przyciągać inwestycje zagraniczne w obszarach, w których tworzenie własnego know-how nie jest obecnie możliwe, bądź nie opłaca się ekonomicznie, a po drugie – opracowywać własne technologie, których rozwój nie wiąże się ze znacznymi nakładami kapitałowymi i wieloletnim doświadczeniem produkcyjnym.

2 The future of European competitiveness: Report by Mario Draghi, https://commission.europa.eu/topics/strengthening-european-competitiveness/eu-competitiveness-looking-ahead_en [dostęp online].

Szansą na ożywienie inwestycji w Polsce są niewątpliwie środki z Krajowego Planu Odbudowy. Dysponujemy blisko 60 mld euro, z czego połowa zostanie wydana za pośrednictwem Banku Gospodarstwa Krajowego. BGK może też – poprzez udział w międzynarodowych przedsięwzięciach inwestycyjnych – wspomagać napływ kapitału długoterminowego do naszego regionu, w tym do naszego kraju.

np. transport. To niezwykle istotne, bowiem aby zapewnić naszej gospodarce konkurencyjność, musimy mieć własne specjalizacje i krajowe przedsiębiorstwa zdolne pod własnymi markami rywalizować na europejskim i globalnym rynku.

Geopolityka a wyzwanie stabilnego rozwoju

Rosyjska napaść zbrojna na Ukrainę wyrwała świat z geopolitycznej drzemki, w jaką zapadł on po zakończeniu zimnej wojny. Przypomnieliśmy sobie, że agresja militarna, również w Europie, może być narzędziem polityki. Dlatego wzmocnienie bezpieczeństwa militarnego państwa, w tym modernizacja armii, jest niezbędnym warunkiem jego stabilnego rozwoju. Stąd wynikają potrzeby zwiększonych wydatków na cele wojskowe, a BGK, w porozumieniu z rządem, pełni istotną rolę w organizacji tego finansowania. W przywołanym już wcześniej raporcie Mario Draghiego zwrócono uwagę na konieczność rozwoju technologii podwójnego zastosowania. Chodzi m.in. o systemy elektroniczne i autonomiczne środki transportu, mogące służyć zarówno celom cywilnym, jak i militarnym. Istotne są też inwestycje w infrastrukturę logistyczną i transportową, które stanowią krwioobieg gospodarki, a w razie potrzeby pozwolą szybko przemieścić się siłom

wojskowym. W pierwszym przypadku konieczne jest nie tylko przyciąganie do Polski inwestycji zagranicznych, ale też wsparcie rozwoju własnych, opartych o polskie technologie i kapitał, zdolności produkcyjnych. W drugim przypadku możliwe jest dalsze korzystanie ze środków europejskich, np. z *Connecting Europe Facility* (CEF), gdzie już wyróżniane i osobno wspierane są projekty związane z mobilnością wojskową (*military mobility*).

Demografia

Polska należy do krajów starzejących się. Do 2040 r. udział osób 65+ w populacji wzrośnie z ok. 20% do ok. 25%. Dodatkowo niski współczynnik urodzeń spowoduje spadek liczby ludności. Jednocześnie Polska staje się coraz atrakcyjniejszym celem migracji. Według Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej tylko w pierwszym półroczu 2024 r. wydano 173,5 tys. pozwoleń na pracę dla cudzoziemców. Było to o 18% więcej niż w analogicznym okresie 2023 r. Od początku 2015 r. rośnie liczba obcokrajowców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnych i obecnie przekroczyła już 7% wszystkich ubezpieczonych. Dane te jasno pokazują, że musimy być gotowi na zarządzanie procesem migracji, w tym na sprawne przyjęcie migrantów bez kreowania napięć społecznych i politycznych. Wymaga to m.in. elastycznego rynku mieszkaniowego i wydolnej służby zdrowia. BGK istotnie wspiera obie te sfery. Na finansowanie projektów związanych z szeroko pojętą infrastrukturą społeczną i zdrowotną powinny być także w maksymalnym stopniu wykorzystywane środki unijne.

Inwestycje potrzebne od zaraz

Polska miała do tej pory zdecydowanie zbyt niski poziom inwestycji, żeby poradzić sobie z opisanymi powyżej wyzwaniami. Według

danych Eurostatu, stopa inwestycji w stosunku do PKB w Polsce w 2023 r. wyniosła 17,8%. W tym samym czasie średnia dla całej Unii osiągnęła 21,9%, tj. blisko o 1/5 więcej niż w Polsce. W budowaniu konkurencyjności szczególnie ważny jest własny *know-how*, tworzony m.in. przez wydatki na badania i rozwój (B+R). Według danych Banku Światowego, w 2021 r. polskie wydatki na B+R wyniosły zaledwie 260 dolarów na mieszkańca rocznie. W tym samym okresie Czechy przeznaczały na B+R 540 dolarów na osobę, a najbardziej konkurencyjna gospodarka świata – Singapur – aż 1300 dolarów.

Inwestycje są jednym z najważniejszych motorów wzrostu gospodarczego, jaki dokonał się nad Wisłą w ostatnich trzech dekadach. Jeśli nadal chcemy piąć się w górę, powinniśmy zwiększyć nakłady inwestycyjne. Niestety polskie zasoby kapitałowe firm i gospodarstw domowych wynoszące ok. 135% PKB są relatywnie niskie, szczególnie w porównaniu ze średnią w UE mierzącą ok. 340%. Oznacza to, że finansowanie inwestycji w Polsce musi odbywać się z udziałem kapitału zagranicznego. Szansą na ożywienie są niewątpliwie środki z Krajowego Planu Odbudowy (KPO). Polska dysponuje blisko 60 mld euro, z czego połowa zostanie wydana za pośrednictwem BGK. Są to pieniądze m.in. na: modernizację energetyki, morskie farmy wiatrowe czy zieloną transformację miast.

BGK może też – poprzez udział w międzynarodowych przedsięwzięciach

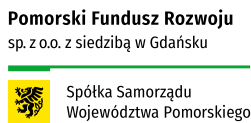
inwestycyjnych – wspomagać napływ kapitału długoterminowego do naszego regionu (Europa Środkowo-Wschodnia), w tym do naszego kraju. Przykładem takiego działania jest wejście BGK jako inwestora do, zarządzanego przez Europejski Fundusz Inwestycyjny, funduszu o nazwie *Three Seas Initiative Innovation Fund*, który ma zmobilizować ok. miliarda euro finansowania na wspieranie innowacyjnych spółek w fazie wzrostu w naszym regionie. BGK ma w planach, razem z innymi instytucjami rozwoju, nadal angażować się w kolejne projekty inwestycyjne, w tym te skupione na sektorach innowacyjnych oraz infrastrukturalnych. Chcemy w ten sposób pobudzać tego typu aktywność na polskim rynku i zachęcać do wchodzenia na niego nowe podmioty, np. fundusze emerytalne.

W Polsce wciąż istotnym wyzwaniem jest budowa oszczędności krajowych. Należymy do jednego z państw UE o najniższej relacji oszczędności do PKB. Potrzebujemy rozwiązań o charakterze systemowym, ponieważ widoczny potencjał do akumulacji kapitału krajowego istnieje w programach oszczędzania na emeryturę, takich jak Pracownicze Programy Emerytalne (PPE) czy Pracownicze Plany Kapitałowe (PPK). Być może należy rozważyć stworzenie nowych programów zachęcających gospodarstwa domowe do oszczędzania na cele mieszkaniowe. BGK – jako bank aktywny w obszarze wsparcia dostępności mieszkań – może być oczywiście zaangażowany w tego typu programy. ■

O AUTORZE

Prof. Mirosław Czekał – od kwietnia 2024 r. Prezes Zarządu Banku Gospodarstwa Krajowego. Ma 30-letnie doświadczenie w zarządzaniu dużymi podmiotami gospodarczymi. W latach 2007-2024 pełnił funkcję Skarbnika m.st. Warszawy, gdzie odpowiadał za gospodarkę i politykę finansową, skonsolidowaną sprawozdawczość ponad 1000 jednostek, podatki i księgowość. Zasiadał w radach nadzorczych banków PKO BP i Pomorskiego Banku Kredytowego. Jest profesorem SGH w Warszawie.

Partnerzy

Partnerzy numeru

Pomorski Thinkletter

2024 nr 4 (19)

POLSKA - JAKA STRATEGIA ROZWOJU?

KONKURENCYJNOŚĆ, ODPORNOŚĆ,
NOWE POZYCJONOWANIE

ŚWIAT W REKONSTRUKCJI, UE PRZED ZMIANĄ
CO NAS CZEKA?

ROZWÓJ - ODPORNOŚĆ - BEZPIECZEŃSTWO
JAK JE ZAPEWNIĆ?

ZMIANY W GLOBALNYCH ŁAŃCUCHACH WARTOŚCI
SZANSA NA NOWE POZYCJONOWANIE?

NOWE DETERMINANTY
ROZWOJU I KONKURENCYJNOŚCI
CO ZADECYDUJE O SUKCESIE LUB PORĄCZE?

POBIERZ CAŁĄ PUBLIKACJĘ

www.kongresobywatelski.pl

